

2006

Fotògrafes pioneres a Catalunya

Carme Gotarde i Camps
Dolores Gil de Pardo
Anaïs Napoleón
Madronita Andreu
Montserrat Vidal i Barraquer
Rosa Szücs de Truñó
Carme García de Ferrando
Maria Serradell i Sureda
Joana Biannés
Montserrat Sagarra
Roser Martínez Rochina
Roser Oromí Dalmau

GENER

						1	
2	3	4	5	6	7	8	
9	10	11	12	13	14	15	
16	17	18	19	20	21	22	
23	24	25	26	27	28	29	
30	31						

FEBRER

			1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12	
13	14	15	16	17	18	19	
20	21	22	23	24	25	26	
27	28						

MARÇ

			1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12	
13	14	15	16	17	18	19	
20	21	22	23	24	25	26	
27	28	29	30	31			

ABRIL

						1	2
3	4	5	6	7	8	9	
10	11	12	13	14	15	16	
17	18	19	20	21	22	23	
24	25	26	27	28	29	30	

MAIG

1	2	3	4	5	6	7	
8	9	10	11	12	13	14	
15	16	17	18	19	20	21	
22	23	24	25	26	27	28	
29	30	31					

JUNY

			1	2	3	4	
5	6	7	8	9	10	11	
12	13	14	15	16	17	18	
19	20	21	22	23	24	25	
26	27	28	29	30			

JULIOL

						1	2
3	4	5	6	7	8	9	
10	11	12	13	14	15	16	
17	18	19	20	21	22	23	
24	25	26	27	28	29	30	
31							

AGOST

		1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13	
14	15	16	17	18	19	20	
21	22	23	24	25	26	27	
28	29	30	31				

SETEMBRE

			1	2	3		
4	5	6	7	8	9	10	
11	12	13	14	15	16	17	
18	19	20	21	22	23	24	
25	26	27	28	29	30		

OCTUBRE

							1
2	3	4	5	6	7	8	
9	10	11	12	13	14	15	
16	17	18	19	20	21	22	
23	24	25	26	27	28	29	
30	31						

NOVEMBRE

		1	2	3	4	5	
6	7	8	9	10	11	12	
13	14	15	16	17	18	19	
20	21	22	23	24	25	26	
27	28	29	30				

DESEMBRE

						1	2	3
4	5	6	7	8	9	10		
11	12	13	14	15	16	17		
18	19	20	21	22	23	24		
25	26	27	28	29	30	31		

Fotògrafes pioneres a Catalunya

Des de l'Institut Català de les Dones ens hem proposat impulsar tot un conjunt de transformacions culturals encaminades a incorporar en tots els àmbits socials el reconeixement de les experiències de les dones i, a la vegada, a liderar la construcció de nous referents de relació entre dones i homes, basats en el respecte i en l'acolliment de la diferència sexual.

Per assolir aquest objectiu, un punt clau és el rescat de l'obra de moltes creadores, pioneres que van innovar l'art amb la seva obra però que continuen inconegudes. Una obra de la qual no hauríem de prescindir, sinó que hauríem d'aprofitar-la socialment com a riquesa ideològica, i compartir-la.

Dins d'aquesta recuperació de la memòria, les dones fotògrafes hi juguen un paper fonamental, com a transgressores en un món que els era vedat i també com a testimonis d'una visió particular de la societat, que trobem plasmada en les seves imatges, trencadores del model patriarcal que les limitava.

Marta Selva Masoliver

Presidenta

Carme Gotarde i Camps
Dolores Gil de Perdo
Madronita Andreu
Montserrat Vidal i Barraquer
Rosa Szücs de Truñó
Carme García de Ferrando
Maria Serradell i Sureda
Joana Biarnés
Montserrat Sagarna
Roser Martínez Rochina
Roser Oromí Dalmau
Anaïs Napoleón

Carta de visita, *Dona asseguda amb nena*, segona meitat s XIX

Carta de visita, *Dona gran amb mantó*, segona meitat s XIX

Anaïs Napoleon

Narbona, 1827- Barcelona, 1916

Va néixer a Narbona el 25 d'abril de 1827. Era filla de Napoleon Tiffon i de Marie Casan. La família Tiffon-Casan va traslladar-se a Barcelona i aquí Anaïs va conèixer Antonio Fernández Soriano, natural de Casas Ibáñez (Albacete), músic de professió que tenia quatre anys més que ella. Antonio havia viscut a França on va aprendre fotografia. Anaïs i Antonio es van casar el 24 de desembre de 1850 i van muntar una petita barraqueta de fotografia al davant de la parròquia de Santa Mònica amb el nom de Fernando i Anaïs. Al

seu marit, Anaïs sempre li havia dit Fernando perquè no li agradava el nom de Fernández. Tots dos van treballar a l'establiment al qual havien posat el nom de Napoleon. Van anar prosperant i van obrir altres cases i pisos a la part baixa de les Rambles de Barcelona. L'estudi de fotografia va conservar sempre el nom de Napoleon. Primer, s'hi van establir Anaïs i Fernando com a fotògrafs, després se'n va fer càrrec Antonio i el seu fill gran Emilio. Van tenir cinc fills: Emilio (1851), Alejandra (1853), Napoleon Francisco (1855), Napoleon Fernando (1856) i Antonio (1857). Anaïs va morir el 3 de febrer de 1916 i és enterrada al panteó familiar del cementiri de Montjuïc.

GENER

2006

 Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31	1	2	3	4	5

Carta de visita, *Dona dreta*, 1860-1880

Carta de visita, *Senyor amb barret de mariner*, 1860-1880

Dolores Gil de Pardo

Aquesta professional de la fotografia va treballar entre 1860 i 1880 tant a Olot com a Barcelona. En les dues ciutats va aconseguir obrir estudis per dedicar-se a la fotografia. El de Barcelona estava situat al número 6 del carrer de Jaume I. El material que es conserva del seu treball està constituït per targetes de visita. La moda de presentar retrats amb aquest format de targeta de visita, que es va introduir a Espanya el 1858, va permetre obtenir retrats a preus accessibles i es va fer molt popular.

FEBRER

2006

 Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones

		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	1	2	3	4	5

Carme Gotarde i Camps

Olot, 1892-1953

Abans que Carme Gotarde i Camps comencés a dedicar-se professionalment a la fotografia, el seu pare, Antoni Gotarde i Bartolí (1853-1920), ja havia estat el fotògraf oficial d'Olot, amb un estudi a la plaça dels Capellans. A Olot mateix, ella va arribar a convertir-se en un personatge molt destacat, ja que per tal d'immortalitzar els esdeveniments importants de la vida tothom passava per davant de la seva càmera. Feia fotografies de nadons, primeres comunions, bodes, retrats col·lectius de col·legis i

de famílies de totes les capes socials. Era una retratista brillant i exquisida i pel seu estudi van passar personatges coneguts com l'escultor Josep Clarà. Com a creadora inicià experiències formals i temàtiques innovadores. La seva obra va ser premiada moltes vegades. L'any 1927 el Museo de Arte Moderno de Madrid li admeté dos treballs després d'un concurs. El gener de 1928 va fer una exposició de trenta fotografies al Centre Excursionista de Catalunya, a Barcelona, que meresqué molts elogis. Va morir a seixanta-un anys al convent de les monges del Cor de Maria d'Olot.

MARÇ

2006

 Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones

		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31	1	2

Madronita Andreu

Barcelona, 1895-1983

Aquesta gran afeccionada a la fotografia va néixer al si d'una família de l'alta burgesia de Barcelona. El seu pare era el famós doctor Andreu, conegut pel xarop i les pastilles per a la tos que comercialitzava. Des de molt jove va desenvolupar una enorme passió per la fotografia i més tard va rodar pel·lícules. Durant anys es va dedicar a fotografiar i a filmar la família, els amics i l'entorn social, sense cap propòsit de fer conèixer l'obra més enllà de l'àmbit familiar. La seva obra fotogràfica, semblant a la representada en la coneguda revista *Vogue*, es

pot descriure com una *Vogue* familiar, en què les persones del seu entorn i ella mateixa actuaven de models. Viatgera infatigable i esportista, resideix un temps a Nova York. Les seves imatges mostren la vida fascinant d'una dona absolutament cosmopolita. Són també testimoni visual de les transformacions esdevingudes al llarg de la major part del segle XX, a través dels rostres dels qui l'envoltaven. Entre les més de 900 bobines de material en 16 mm filmades per Madronita Andreu, el realitzador José Luis López Linares va seleccionar el material amb què va editar la pel·lícula *Un instant en vida ajena* (2003).

ABRIL

2006

 Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones

					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

Montserrat Vidal i Barraquer

Barcelona, 1902-1992

Aquesta fotografia aficionada era la neboda del cardenal Vidal i Barraquer. Va créixer en un ambient familiar molt interessat en la fotografia i, de fet, li van regalar la primera càmera quan només tenia deu anys. Va estudiar fins als 18 al col·legi del Sagrat Cor i mai no es va casar, però es va fer càrrec dels set germans que tenia més petits que ella, de les finques i del patrimoni familiar. Vivia entre Barcelona i Reus, on captava amb les seves càmeres Leica els paisatges del camp i del

mar de Tarragona. Tenia predilecció per treballar temes d'aire costumista, com ara les feines de la mar o les festes populars. Més tard, es dedicà sovint a fer fotos de concerts. En canvi, no li agradava retratar l'entorn familiar. A mitjan anys cinquanta es va fer sòcia de l'Agrupació Fotogràfica de Catalunya; era una de les primeres dones que en va formar part. Sempre anava amb dues o tres càmeres preparades i a punt per fer fotos. Treballava en blanc i negre, ja que mai no va sentir gaire interès per la fotografia en color. Tenia laboratori propi a casa per revelar les fotos. La seva col·lecció de negatius arriba a uns 18.000. Va continuar fent fotos fins a noranta anys.

mar de Tarragona. Tenia predilecció per treballar temes d'aire costumista, com ara les feines de la mar o les festes populars. Més tard, es dedicà sovint a fer fotos de concerts. En canvi, no li agradava retratar l'entorn familiar. A mitjan anys cinquanta es va fer sòcia de l'Agrupació Fotogràfica de Catalunya; era una de les primeres dones que en va formar part. Sempre anava amb dues o tres càmeres preparades i a punt per fer fotos. Treballava en blanc i negre, ja que mai no va sentir gaire interès per la fotografia en color. Tenia laboratori propi a casa per revelar les fotos. La seva col·lecció de negatius arriba a uns 18.000. Va continuar fent fotos fins a noranta anys.

MAIG

2006

 Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones

1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31	1	2	3	4

Rosa Szücs de Truñó

Barcelona, 1911-1985

Rosa Szücs no es va dedicar mai de manera professional a la fotografia. Casada i mestressa de casa, va aprendre la tècnica fotogràfica als cursets organitzats per l'Agrupació fotogràfica de Catalunya. Era l'any 1959 i s'hi acabava de fer la primera exposició del Grup Femení, al qual ella va integrar-se tot seguit. Més tard va fer de monitora de laboratori a la mateixa Agrupació. Va rebre diversos guardons per la seva obra, uns treballs que van ser recopilats a la seva mort per Carme García de Ferrando i que

van passar a engrossir el patrimoni de l'AFC. Actualment es conserven al MNAC. Entre els guardons rebuts hi ha el primer premi de la Sección Femenina, un accésit al premi Luis Navarro, diversos premis Mare Nostrum i el premi del *Diario Femenino*, entre d'altres.

JUNY

2006

 Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones

			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	1	2

Carme García de Ferrando

Barcelona, 1915

Aquesta apassionada de la fotografia és enquadernadora de professió. Va fer aquesta feina des dels 14 anys, fins que, casada l'any 1938, un cop acabada la guerra es va convertir en mestressa de casa. Precisament durant la Guerra Civil el seu marit li va regalar la primera càmera, una Kodak de 16 pessetes. Tota la vida es dedicà de manera sistemàtica a la fotografia, i tenia laboratori propi a la cuina de casa. L'any 1956 es va associar a l'Agrupació Fotogràfica de Catalunya i va participar en el primer curset femení que s'hi va fer. Individua-

lista, interessada a buscar formes innovadores i modernes de fotografia, rebutjà les tradicionals formes pictorialistes que habitualment es considerava que havien de cultivar les dones. La seva obra rep un gran reconeixement tant aquí com internacionalment i arriba a guanyar molts premis prestigiosos, com el Luis Navarro de 1963 i el Nikon de 1973. Amb els primers diners que va aconseguir en concursos va comprar una càmera Nikon King. Va rebre ofertes per a dedicar-se professionalment a la fotografia de publicitat, però mai no les va acceptar. Les seves fotografies s'han publicat a *Photo-amateur* –de la Fédération Internationale de l'Art Photographique (FIAP)–, el 1967, i a *Photography Year Book* (1973).

JULIOL

2006

 Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones

					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31	1	2	3	4	5	6

Maria Serradell i Sureda

Palamós, 1917 - Olot, 1997

Sureda i Averasturi. Màrius Serradell havia tingut un estudi fotogràfic a la població marinera de Palamós i es va traslladar a Olot a començament dels anys 1920. A la capital de la Garrotxa va obrir, primer, un estudi al carrer de Sant Rafael i, posteriorment, es va traslladar a la plaça Major. Maria Serradell va començar a afeccionar-se a la fotografia des de molt jove, de manera que a la mort del seu pare ella es va fer

Aquesta fotògrafa professional era la filla del també fotògraf Màrius Serradell i Serra i de Laura

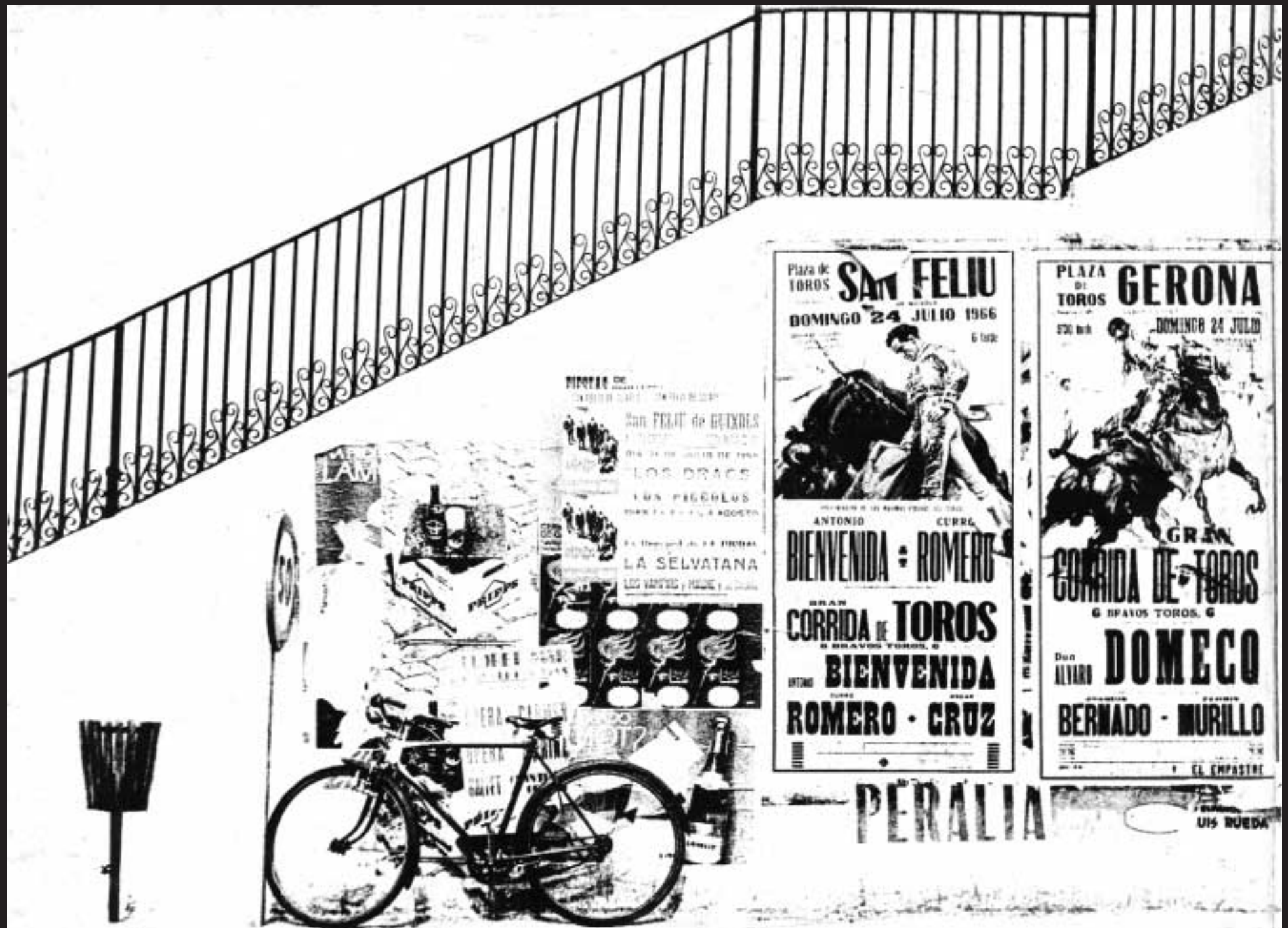
càrrec del negoci. Es dedicà a treballar un gran ventall de temes: paisatge, natura, vida social d'Olot, retrat i fotografia industrial. Mai no va presentar les fotografies a concursos ni a premis. El 1946 es va casar amb el mestre Àlvar Farré i Solé, amb qui va tenir cinc fills. La nissaga de la fotògrafa la continuà el seu fill Àlvar Farré, que va assumir la direcció del negoci a l'inici dels setanta, al mateix establiment de la plaça Major. Maria Serradell va continuar treballant a l'estudi mentre va ser propietat del fill.

AGOST

2006

 Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones

	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31	1	2	3

Roser Oromí Dalmau
Barcelona, 1924

Va estudiar pintura a l'Acadèmia Baixas i esmalts a l'Escola Massana de Barcelona. Va aprendre a fer fotografia en un curs de l'Agrupació Fotogràfica de Catalunya en el qual va participar poc després de fer-se'n sòcia, l'estiu de 1960. Llavors aconseguí una càmera Kodak, amb què es va posar a treballar, i aviat va muntar un laboratori a casa. Ara utilitza una càmera digital molt lleugera. Malgrat que sempre ha mantingut una gran i constant afecció per la fotografia, no va pensar mai a dedicar-s'hi professionalment. De fet, fins a jubilar-

se va treballar a la botiga de matalassos dels seus pares. Gran viatgera, voltava per Catalunya en un 600 i buscava paisatges per fer fotos i presentar-les a concursos fotogràfics. També va estar a l'Índia, el Nepal, Tailàndia, Àustria, el Marroc, Turquia, etc. No es va casar i va aprofitar els seus viatges –i el fet que, com diu ella mateixa, "les solteres són molt quilometrades"– per captar amb la seva càmera imatges de tot arreu. Té predilecció per fer fotos que capten l'espontaneïtat de la gent. L'any 1969 la seva obra *Filferro a la platja* es va incorporar al fons del Museo Español de Arte Contemporáneo de Madrid.

SETEMBRE

2006

 Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones

				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	1

Roser Martínez Rochina

Bugarra, els Serrans, 1927

Fotògrafa aficionada i crítica professional de fotografia. Aquesta valenciana es trasllada a Barcelona amb 18 anys. Sempre li havia agradat escriure, i quan ho va combinar amb la seva passió per la fotografia es va convertir en la primera dona de l'Estat a fer-se comentarista especialitzada en fotografia. Respecte a la faceta de fotògrafa, va prendre les primeres imatges a la dècada dels seixanta. Malgrat això, no va ser fins al seu ingrés a l'Agrupació Fotogràfica de Catalunya, l'any 1968, que s'hi va dedicar de

forma sistemàtica. La seva primera càmera era un Voighlander, i feia la feina de laboratori a casa. La seva obra mostra imatges construïdes des d'una mirada intimista i interessada per allò que s'esdevé en la quotidianitat. Pensa que la tècnica és quelcom que s'ha d'aprendre i després oblidar, per poder centrar-se en allò que passa per davant la càmera. Va iniciar l'activitat com a crítica de fotografia a la revista de l'Associació Fotogràfica de Catalunya. Ha escrit a les *Páginas Fotográficas* de *El Noticiero Universal*, a *Diorama*, *Imagen y Sonido* i *Arte Fotográfico*, entre d'altres. Va ser l'organitzadora dels premis Negtor de fotografia durant molts anys.

forma sistemàtica. La seva primera càmera era un Voighlander, i feia la feina de laboratori a casa. La seva obra mostra imatges construïdes des d'una mirada intimista i interessada per allò que s'esdevé en la quotidianitat. Pensa que la tècnica és quelcom que s'ha d'aprendre i després oblidar, per poder centrar-se en allò que passa per davant la càmera. Va iniciar l'activitat com a crítica de fotografia a la revista de l'Associació Fotogràfica de Catalunya. Ha escrit a les *Páginas Fotográficas* de *El Noticiero Universal*, a *Diorama*, *Imagen y Sonido* i *Arte Fotográfico*, entre d'altres. Va ser l'organitzadora dels premis Negtor de fotografia durant molts anys.

OCTUBRE

2006

 Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31	1	2	3	4	5

Montserrat Sagarra

Barcelona, 1925

Bibliotecària de formació, va deixar aquesta professió per convertir-se en la primera professional catalana de la fotografia durant la dictadura franquista. L'any 1963 va establir l'estudi fotogràfic al carrer Domènech. Pionera a incorporar-se en una professió acaparada llavors pels homes, també va introduir innovacions formals en la fotografia catalana. Per exemple, va ser de les primeres persones a treballar en color, després de fer-ne un curs a Alemanya l'any 1963 i d'incorporar un laboratori de color al seu estudi. D'altra banda, el 1966 es va convertir en una

de les primeres fotògrafes a introduir la modalitat de fotos mogudes. Amb motiu d'una exposició a Grifé i Escoda (1966) va utilitzar aquesta tècnica en unes imatges de curses de braus. Els laboratoris, sense entendre'n la proposta, es negaven a revelar-li les fotos. Els temes que més li han interessat han estat la cultura popular catalana, el món rural i la fotografia geogràfica. Durant molts anys va treballar com a fotògrafa de Pau Vila, alhora que li feia de xofer. Són seves les fotografies del llibre *La casa rural a Catalunya* i ha fet també gran part de les fotos de la *Gran Geografia Comarcal de Catalunya*. Pensa que dedicant-se a la fotografia ha pogut fer la vida que desitjava.

NOVEMBRE

2006

 Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones

		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	1	2	3

Joana Biarnés
Terrassa, 1935

Va ser la primera fotògrafa catalana que adoptà la carrera professional de reportera gràfica. Va iniciar-se en la fotografia quan era petita i ajudava el seu pare, fotògraf esportiu, al laboratori. Va estudiar a l'Escola de Periodisme i treballava sovint amb el pare. Cobria esdeveniments esportius, i pel fet de ser dona va ser objecte d'una forta hostilitat. Malgrat que tenia les acreditacions necessàries per treballar com a reportera, va protagonitzar situacions absurdes, com quan un àrbitre va aturar un partit de futbol per mirar d'impedir que una dona fes fotos al camp. L'any 1962 va fer un treball a Barcelona per al diari *Pueblo*. Al

cap de poc, el diari li va oferir d'anar a Madrid a treballar com a fotògrafa i ella va acceptar. Atrevida i gran professional, com a reportera gràfica s'arriscava molt per tal d'aconseguir la notícia que cercava. Va treballar també en molts grans esdeveniments socials de l'època, com ara la visita dels Beatles el 1965. Durant anys ha estat la fotògrafa del cantant Raphael. Amb l'arribada de la democràcia el diari *Pueblo* va tancar, i ella va treballar aleshores en diverses agències fotogràfiques: Sincropress, Heliopress, Contifoto, Cosmopress. Va deixar la feina de premsa l'any 1985, en desacord amb l'estil groc que s'havia imposat a la professió. Va obrir el restaurant Ca Na Joana a Eivissa, considerat un dels millors de les Illes.

D E S E M B R E

2 0 0 6

 Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones

				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Línia d'**atenció** a les
dones en situació
de **violència**

900 900 120

Servei **24** hores
gratuït i confidencial

© Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones

© Textos i selecció fotogràfica
Mary Nash i Colita

© Fotografies
Joana Biamés
Carme García de Ferrando
Roser Martínez Rochina
Roser Oromí i Dalmau
Montserrat Sagarra
Família de Madronita Andreu
Flora Klein
Maurici Villavecchia
Família Vidal i Barraquer
Melcior Teixidor
Agrupació fotogràfica de Catalunya
Museu Frederic Marès
MNAC – Museu Nacional d'Art de Catalunya. Barcelona
Fotògrafs: Calveras/Mérida/Sagristà
Arxiu Melcior Teixidor, Olot

Disseny i maquetació
Xeixa Rosa

Edita
Institut Català de les Dones

1a. Edició
Novembre 2005

Tiratge
7.000 exemplars

Impressió
Grup3, SL. Arts Gràfiques

Dipòsit legal Xxxxxx

www.gencat.net/icdona